

ЗАБРУДНЕННЯ АТМОСФЕРНОГО ПОВІТРЯ НА СУМЩИНІ: ПРИЧИНИ ТА СТРАТЕГІЯ ЇХ КОМПЛЕКСНОГО ВИРІШЕННЯ

студент гр. ЕДмз-41с **Заворотько Т.**
Сумський державний університет (Україна)

Унаслідок нераціонального й неконтрольованого використання природних ресурсів на території України все помітнішим стає погіршення екологічного стану довкілля, характерними ознаками якого виступають забруднення атмосферного повітря, поверхневих та підземних вод, порушення земель, забруднення ґрунтів. Ці чинники у свою чергу активізують розвиток екодеструктивних процесів, ускладнюють використання природних компонентів як виробничих ресурсів у промисловості та сільському господарстві.

Стан повітряного середовища має особливо важливе значення для нормального функціонування людського організму й підтримки здоров'я. Відтак аналіз екологічної ситуації та знаходження шляхів вирішення проблеми забруднення Сумського регіону, набуває особливої актуальності.

Аналізом проблеми забруднення атмосферного повітря займалися науковці Гавриленко О.П., описавши сучасний стан та основні проблеми ресурсів атмосферного повітря в Україні; Гетьман П.П., акцентувавши увагу на правовій охороні атмосферного повітря. Науковець Сафранов Т.А. детально вивчив питання антропогенного забруднення атмосферного повітря та його екологічні наслідки.

Метою нашої роботи є аналіз сучасного стану атмосферного повітря Сумщини та формування концептуальних основ впровадження комплексних заходів із вирішення проблеми забруднення. Предмет нашого дослідження – стан забруднення атмосферного повітря.

Сумщина є важливим індустріально-аграрним регіоном України. Її виробнича спеціалізація пов'язана з видобутком енергетичних ресурсів, розвитком машинобудування, хімічної і нафтохімічної промисловості, переробних галузей сільського господарства.

За рівнем забруднення атмосферного повітря Сумщина входить у десятку найчистіших регіонів держави. Викиди від стаціонарних джерел забруднення з підприємств області складають менше 1% загальних викидів в Україні. Щільність викидів по області – 1,2 т на 1 км² (по Україні - 6,74 т/км²).

Найбільший обсяг викидів від стаціонарних джерел забруднення мають м. Суми (32,9% викидів по області), Сумський район (28,2%), Охтирський район (10,7%), Роменський район (10,3%); найменший обсяг - Лебединський, Недригайлівський, Путивльський, Середино-Будський райони (по 0,1%).

Такий стан забруднення атмосферного повітря пов'язаний із розташуванням великих промислових об'єктів хімічної, машинобудівної, нафтогазовидобувної та інших галузей.

У містах та районах, де розташовані основні забруднювачі атмосферного повітря області (НГВУ «Охтирканафтогаз», Сумське лінійне виробниче управління магістральних газопроводів, ВАТ «Сумхімпром», ВАТ «Сумське НВО ім. Фрунзе», Качанівський ГПЗ) спостерігаються найбільші обсяги викидів в атмосферне повітря.

Спостерігається суттєве зниження кількості викидів у 2010 році по відношенню до 2000 року. Викиди стаціонарних джерел знижені приблизно в 4 рази. Зниження викидів в цей період є наслідком зменшення обсягів виробничої діяльності в області.

У період 2010-2015 роки спостерігається повільне зростання обсягів викидів стаціонарних джерел. Динаміка зміни обсягів викидів пересувними

джерелами в зазначений період не має чітко вираженої тенденції та здебільше зумовлений економічними факторами.

Забруднення атмосферного повітря шкідливими речовинами від транспортних засобів в області становить 50 тис. тонн, що в 1,9 рази більше, ніж від стаціонарних джерел. В області найбільші обсяги викидів від транспортних засобів у м. Суми (34,9% викидів по області), м. Охтирка (9,6%), м. Шостка (5,6%), м. Ромни (5,5%), м. Глухів (3,8%), Сумський район (3,3%), Роменський район (2,9%), найменші - Шосткинський район (0,6%), Середино-Будський район (0,9%), Глухівський район (1,0%).

Спостереження за рівнем радіаційного забруднення атмосферного повітря (потужність експозиційної дози гама-випромінювання) щоденно проводять метеорологічні станції області. Радіаційний фон складає по м. Суми, м. Ромни – 11-12 мкР/год, м. Лебедин, м. Конотоп – 10-12 мкР/год, м. Глухів – 12-14 мкР/год, смт Дружба Ямпільського району – 7-11 мкР/год. Вказані рівні гамма-фону не перевищують допустимих норм.

Зазначені вище проблеми в галузі охорони навколишнього природного середовища потребують тривалого системного підходу до їх вирішення, який передбачено у Комплексній програмі охорони навколишнього природного середовища Сумської області до 2015 року, затвердженій рішенням п'ятої сесії обласної ради двадцять четвертого скликання.

Головною метою програми є досягнення належного рівня інформаційного забезпечення державного контролю за станом довкілля, прогнозування його змін та розробки ефективних управлінських рішень в галузі охорони довкілля та природокористування.

Для поліпшення екологічної ситуації в області вже було виконано ряд заходів, які сприяли зменшенню викидів шкідливих речовин від стаціонарних джерел забруднення, серед них – газифікація котелень, проведення режимно-налагоджувальних еколого-теплотехнічних робіт на паливовикористовуючому обладнанні, заміна морально та фізично застарілого обладнання та установок очистки газу, закриття вагранок та переведення ливарних виробництв на індукційні печі.

Протягом минулого року значна увага приділялась проведенню в області державної екологічної політики, що дозволило стабілізувати стан довкілля. Сьогодні в області діють відомчі системи спостереження за станом довкілля. Отримана інформація узагальнюється згідно з відомчими регламентами та використовується для підготовки звітних матеріалів.

Отже, Сумщина за більшістю показників відноситься до задовільної екологічної зони, що відповідає сприятливим умовам проживання населення та мінімальним зрушенням у природі. Тому головними завданнями в галузі охорони довкілля мають бути заходи по утриманню валових показників забруднення на рівні оптимально можливих за рахунок впровадження екологічно безпечних технологій, підвищенню ефективності роботи очисного обладнання тощо.

1. Гавриленко О. П. Сучасний стан та основні проблеми ресурсів атмосферного повітря в Україні // Екогеографія України: навчальний посібник / Олена Гавриленко. – К. : Знання, 2008.
2. Гетьман. П. Правова охорона атмосферного повітря // Екологічне право України в запитаннях та відповідях : навчальний посібник / А. П. Гетьман – Харків : Одиссей, 2008.
3. Програма моніторингу довкілля на період до 2015 року. Державне управління навколишнього природного середовища в Сумській області – Суми: Швидкодрук, 2011.

4. Сафранов Т. А. Антропогенне забруднення атмосферного повітря та його негативні екологічні наслідки // Екологічні основи природокористування: Навчальний посібник для студ. вузів / Т. А. Сафранов – Львів : Новий Світ, 2003.

Науковий керівник: к.е.н, доц. **Мішеніна Н.В.**

Заворотько, Т. Забруднення атмосферного повітря на Сумщині: причини та стратегія їх комплексного вирішення [Текст] / Т. Заворотько; наук. кер. Н.В. Мішеніна // Економічні проблеми сталого розвитку: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції імені проф. Балацького О. Ф., м. Суми, 27 травня 2015 р. / За заг. ред. О.В. Прокопенко, М.М. Петрушенка. – Суми: СумДУ, 2015. – С. 58-60.